

„*Ante Portas – Studia nad Bezpieczeństwem*”

2018, Nr 2(11)

DOI: 10.33674/2201823

Yuri MAKAR¹

Ukraina

Liudmila NOVOSKOLTSEVA²

Ukraina

ROSYJSKA WIZJA UKRAINY I UKRAIŃCÓW PRZEJAWEM WOJNY HYBRYDOWEJ

(RUSSIA'S VIEW OF UKRAINE AND UKRAINIANS
ON THE GEOPOLITICAL CONTEXT OF THE
RUSSIA'S HYBRID WAR AGAINST UKRAINE)

Abstrakt:

Artykuł przybliży kwestię rosyjskiej wojny hybrydowej przeciwko Ukrainie i jej agresywną strategię manipulowania obrazu Ukrainy na świecie. Autorzy zagłębili się w problem ujawniając rosyjską ingerencję w wewnętrzne sprawy Ukrainy. Autorzy są zdania, iż agresja Rosji popierana jest ideologicznie przez wszystkie kraje tzw. rosyjskiego świata. W artykule podkreślono, że wspomniany „rosyjski świat”, ustanowiony na początku XXI w., jest nawiązaniem ideowym do tradycji panslawistycznego panowania w Europie. Zdaniem Autorów wojna hybrydowa prowadzona przeciwko Ukrainie od 2014 r. jest wyrazem realizowania idei „rosyjskiego świata”, a agresywna działalność Rosji stanowi zagrożenie dla sąsiednich państw i społeczności międzynarodowej

---

¹ Prof. dr hab. Yuri Makar, politolog, historyk, kierownik Katedry Stosunków Międzynarodowych w Wydziale Historii, Politologii i Stosunków Międzynarodowych Czerniowieckiego Uniwersytetu Narodowego im. J. Fedkowycza. Email: y.makar@chnu.edu.ua

² Dr Ludmila Novoskoltseva, politolog, docent Uniwersytetu Narodowego im. Tarasa Szewczenki w Ługańsku

Słowa kluczowe:

Rosyjski świat, wojna hybrydowa, fałszywe republiki ludowe, prawosławie, sfera wpływów, Małorosja, Wielkorosja, Noworosja, kryzys ukraiński,

Abstract:

The article discloses Russia's hybrid warfare against Ukraine and its belligerent strategy to manipulate the Russians' vision of Ukraine. The authors critically delved into the problem of Russia's justifying its aggression and interference in the internal affairs of Ukraine. The authors are convinced that Russia's undeniable aggression was urged by the Russian World's ideological and political practices. The authors emphasized that the Russian world, being officially established in early 21st century, developed and adjusted its tradition of pan Slavic domineering, which was propagated so far as in early 19th century. The authors as well as other scholars draw the conclusion that the Russia's aggression against Ukraine, waged out as a hybrid warfare in 2014 and resulted in the Russian World ideology, which main target is Ukraine, but, what is more important, Russia's hybrid war poses the threat to both neighboring counties and the international community.

Keywords:

the Russian world, hybrid war, fake people's republics, Orthodoxy, sphere of influence, Little Russia, Great Russia, New Russia (Novorossiya), Ukraine crisis

Uwagi wstępne

Problem stosunku Rosji i społeczeństwa rosyjskiego do Ukrainy i społeczeństwa ukraińskiego ma długą historię i nie sposób odnieść go jedynie do współczesnych wydarzeń. Rozwój Rosji jako mocarstwa odbywał się kosztem Rosja podboju narodów sąsiednich oraz podporządkowania sobie ich terytoriów. Nie sposób w krótkim artykule skrótowo choćby przybliżyć proces kształtowania się imperium rosyjskiego w czasie przestrzeni – autorzy niniejszego szkicu chcieliby skupić się wyłącznie na trudnym odcinku współczesnych relacji rosyjsko-ukraińskich. Intencją autorów jest przybliżenie rosyjskiej interpretacji wojny jaką prowadzi Federacja Rosyjska przeciwko Ukrainie, przedstawianej na zewnątrz jako ukraińska wojna domowa. Bezsporne fakty przeczą tej tezie. Złamanie memorandum Budapesztańskiego z 1994 r. i zagarnięcie Krymu, wsparcie *ochotnikami*, bronią i dowództwem marionetkowych *republik ludowych* stworzonych w częściach obwodów donieckiego i ługań-

skiego – zadają kłam rosyjskiej propagandzie. Co oczywiste, pomija ona realne cele Rosji, które zakładają gospodarcze, polityczne, wojskowo-techniczne, kulturowe i w końcu moralno-psychologiczne podporządkowanie Ukrainy. W perspektywie czasowej rosyjscy stratedzy przewidują trwały podział Ukrainy na niesuwerenne i podporządkowane Rosji części.

Ideologiczne uzasadnienie prawa ingerencji w sprawy wewnętrzne Ukrainy

W celu uzasadnienia swoich pretensji do Ukrainy dzisiejsza Rosja korzysta ze znanych z historii szablonów. Kluczem do zrozumienia rosyjskiej narracji jest rosyjska doktryna geopolityczna – *russskij mir*. Za jej autorów uważani są: Piotr Szczedrowicki, Jefim Ostrowski, Gleb Pawłowski, Walerij Tiszkow i inni. Wyżej wymienieni intelektualiści rosyjscy zapoczątkowali proces formowania tej doktryny tuż po rozpadzie Związku Sowieckiego na początku lat 90. XX w.

Były urzędnik administracji Kremla i kurator projektu *Noworosja* Borys Rappoport uważa, pojęcie *russskij mir* wprowadził do języka potocznego w roku 2005 wprowadził naczelny ideolog Kremla – Władysław Surkow. Dwa lata później, 21.06.2007 r. Władimir Putin założył fundację właśnie pod nazwą *Russskij mir* – organizację stawiającą sobie za cel popularyzację rosyjskiego języka oraz kultury, jak również wsparcie programów nauczania języka rosyjskiego w obcych krajach³.

Na pozór fundacja stawia przed sobą uczciwe cele. Naprawdę jednak geopolityczna doktryna *russskiego mira* ma na celu coś innego. Według analityków, nie tylko ukraińskich, służy ona jako ideologiczna platforma dla historycznego rewanzu – agresji wojskowej w celu odbudowy Rosji w granicach ZSRR przed rokiem 1991 i odbudowy rosyjskiej strefy wpływu złożonej z krajów kolonialnych oraz satelitów w Europie, Kaukazie Południowym i Azji Środkowej.

Zdaniem wielu badaczy, *russskij mir* jest jedną z prób tworzenia utopijnego *rosyjskocentrycznego wschodnio-słowiańskiego bieguna cywilizacyjnego* jako alternatywy dla integracji europejskiej. Nieco wcześniej *russskij mir* uważano za neokolonialny szowinistyczny projekt lub koncepcję *przestrzeni cywilizacyjnej*, opierającej się na trzech filarach:

- prawosławiu;
- kulturze rosyjskiej a szczególnie języku rosyjskim;

---

³ Szerzej zob. *Russskij Mir*, <<https://russskiimir.ru/>> (01.12.2018).

- źle zakamuflowanym absolutyzmie (dyktaturze) rozumianym jako *wspólna pamięć dziejowa i wspólna wizja rozwoju społecznego*⁴.

Russkij mir stał się ideologicznym fundamentem budowy *Sojuszu Euroazyskiego*, co w rzeczywistości oznacza odbudowę byłego ZSRR w nowych realiach, z istotną składową – lojalną prorosyjską Ukrainą. Z biegiem czasu *russkij mir* przybrał formę bezpośredniej agresji wojskowej przeciwko Ukrainie „dla obrony ludności rosyjskiej i rosyjskojęzycznej”. Ma to ścisły związek z szerzoną w kręgach szowinistycznych Rosji koncepcją zjednoczenia naród ukraińskiego oraz białoruskiego z rosyjskim w *trójjedyny naród rosyjski*. Nie bez przyczyny jeden z twórców koncepcji *russkiego mira* Walerij Tiszkow podkreślił, że „właśnie język rosyjski oraz rosyjska czy sowiecka rosyjskojęzyczna kultura wraz z pamięcią historyczną jednoczą i konstruuja ten świat”⁵.

Wśród rosyjskich teoretyków *russkiego mira* pierwszorzędną rolę odgrywa Aleksander Dugin – znany filozof, politolog, geopolityk. Zdaniem Dugina, terytorium wschodniej Ukrainy, czyli Noworosji (w rozumieniu Dugina terytorium to obejmuje obwody doniecki i ługański), Krymu i Okręgu Odeskiego zamieszkują ludzie należący do różnych grup etnicznych: *Małorusini* oraz *Wielkorusini* (czyli *Ukraińcy* i *Rosjanie*). Kwestia zasadniczych różnic pomiędzy nimi nie wynika z pochodzenia etnicznego, lecz wyłącznie z historycznego wyboru cywilizacyjno-kulturowego. Na terenach położonych na wschód od linii Dniepru przeważa orientacja na *russkij mir*, co w sferze politycznej i geopolitycznej oznacza sojusz z Moskwą. Jako przykład Dugin podaje, że ludność zamieszkująca te tereny opowiadała się zawsze przeciwko NATO. Wbrew rzeczywistości, Dugin stwierdza, że ziemie te i zamieszkujące je społeczności stanowiły i stanowią część *Wielkiej Rosji*⁶.

Na Ukrainie Zachodniej, jak twierdzi Dugin, dominuje z kolei tożsamość geopolityczna *galicyjsko-wołyńska* bardzo starej proveniencji historycznej. Między *russkim mire*m, a galicyjsko-wołyńskim modelem tożsamości, świadomości historycznej i orientacji geopolitycznej dochodzi do kolizji. Ukraina, zdaniem Dugina, podobna jest do Szwajcarii, gdzie połowa kantonów jest katolicka, a połowa protestancka, istnieją ponadto wspólnie prowincje niemieckie, francuskie i włoskie. Inne podobieństwo Dugin dostrzega porównując Ukrainę do Belgii, która dzieli się na część flamandzką i walońską. Gdyby któraś z tych tożsamości zaczęła dominować, wymienione rozpadłyby się na części. Według wizji Dugina, także Ukraina rozpadnie się na części, ponieważ jej zachód chce narzucić swoją wizję tożsamości historycznej i swoją orientację geopolityczną

---

⁴ *Ibidem*.

⁵ W. A. Tishkov, *Russkij mir: smysl i strategii*, „Strategiya Rossii”, 2017, No 7, ss. 5-15.

⁶ *Ibidem*.

wschodowi. Przed Ukrainą istniała szansa zbudowania silnego państwa, jednak rządzącym Ukrainą elitom zabrakło historycznej odpowiedzialności. Nie przejawiali jej ani Leonid Kuczma, ani Wiktor Juszczenko, ani nawet Wiktor Janukowycz. Jeszcze mniej historycznej odpowiedzialności mają obecne *neonazistowskie władze*, których poczynania doprowadzą do tego, że Ukraina jako państwo przestanie istnieć. Odłączenie okręgów wschodnich od Ukrainy jest i będzie uzasadnione historycznie. Rosjanie tolerowali Ukrainę, dopóki istnieniu *ruskiego mira* nie groziło unicestwienie⁷.

W zaistniałej sytuacji geopolitycznej, jak przewiduje Dugin, część Centralna i Zachodnia Ukrainy zdecydują o wyjściu z *ruskiego mira* i wybiorą orientację prozachodnią. W takim wypadku, Rosja będzie zmuszona pogodzić się z tym faktem. Jednak żadną miarą Rosja nie może doprowadzić do utraty wpływów politycznych i kulturowych na linii od Odessy do Charkowa⁸.

Można by w tym miejscu przytoczyć jeszcze wiele przykładów rosyjskiej argumentacji, traktującej *ruski mir* jako założenie ideologiczno-teoretyczne i życiową konieczność. Należałoby również wspomnieć o krytyce *ruskiego mira* na Ukrainie i poza jej granicami. Wśród ukraińskich uczonych i publicystów problem *ruskiego mira* i jego złowroziej roli dla przyszłości Ukrainy badają Pawło Bohućkyj, Ołeksij Wołowycz, Andrij Jermołajew, Ołeksandr Łewczenko, Mychajło Paszkow, Hryhorij Perepełycia, Mykoła Polikowśkyj, Anatolij Prytuła, Anatolij Raczok, Ihor Ruszczenko, Yurij Radkoweć, Mychajło Trebin, Wołodymyr Fesenko, Bohdan Juśkiw i inni. Jedną z najważniejszych pozycji dotyczących tego zagadnienia jest praca prof. Hryhorija Perepełyci - *Ukraina-Rosija. Wijna w umowach spiwisnuwannia*. Autor poddał gruntownej analizie pochodzenie i charakter rosyjsko-ukraińskiego konfliktu w okresie po rozpadzie ZSRR, strategiczne cele oraz interesy Ukrainy i Rosji w obecnej wojnie hybrydowej⁹.

Geneza, przebieg i charakter konfliktu

Wydarzenia 2014 r. i późniejsze na Ukrainie wywołały wielki rezonans w świecie, nie tylko z powodu ich znaczenia politycznego dla Ukrainy, ale przede wszystkim z powodu dążenia Rosji do utrzymania Ukrainy w strefie swoich wpływów z zastosowaniem sił zbrojnych pod płaszczykiem tzw. *opólczenia*

⁷ A. Dugin, *Rossija obyazana prinyat vyzov Zapada*, <<http://www.youtube.com-watch?v=7DZNQUxd6Rg/>> (01.12.2018).

⁸ *Ibidem*.

⁹ H.M. Perepełycsja, *Ukrayina-Rosija: Vijna v umovakh spivisnuwannja*, Kyjiv 2015, s. 880.

ludowego. W tym celu Rosja wykorzystwała wewnętrzny konflikt polityczny na Ukrainie na poziomie centralnym i regionalnym.

W Rosji bardzo popularnym jest spojrzenie na stosunki z Zachodem jako na walka o przestrzeń, toczoną m.in. na terenach krajów byłego ZSRR. Każda ze stron - Rosja i Zachód - zdają sobie sprawę, iż Ukraina jest krajem kluczowym w tej walce. Dlatego właśnie smo tylko rozszerzenie współpracy Ukrainy z Unią Europejską w ramach Partnerstwa Wschodniego i Umowy stowarzyszeniowej traktowane było w Moskwie jako zagrożenie *interesów narodowych* Rosji. Wypowiadał się na ten temat na Uniwersytecie Princeton w USA stały przedstawiciel Ukrainy w ONZ Wołodmyr Jelczenko¹⁰.

Wydarzenia w Ukrainie, zwane *kryzysem ukraińskim*, odbywają się na tle zmian w systemie stosunków międzynarodowych. Właśnie dlatego wydarzenia te należy badać na trzech płaszczyznach. Po pierwsze, jest to realny, wewnętrzny ukraiński konflikt grup politycznego i ekonomicznego wpływu, które to w polityce zagranicznej orientują się albo na Zachód (UE, USA), albo na Rosję. Po drugie, jest to rosyjsko-ukraiński konflikt związany z aneksją przez Rosję Krymu. Po trzecie zaś jest to wojna hybrydowa Rosji przeciwko Ukrainie. Taki wniosek kilka lat temu wysnuł profesor UMCS w Lublinie Walenty Baluk¹¹.

Jest prawdą, że wewnątrz społeczeństwa ukraińskiego – niestety, do dnia dzisiejszego nie do końca ukształtowanego – istnieją potężne różnice o charakterze, powiedzielibyśmy, polityczno-narodowo-religijnym, podsycane przez ideologię *ruskiego mira*, dzielącego Ukraińców na wschodnich i zachodnich (przy tym nikt nie wspomina o tym, dlaczego i jak długo wbijano wschodnim Ukraińcom do głów że są *Matorosami*, *Chochłami*, tylko nie Ukraińcami). Co się zaś tyczy podziału w strefie gospodarczej, to jest on nowotworem Ukrainy posowieckiej, który już od lat stał się polem walki o władzę w kraju. Niemała część oligarchów wywodzi się z obwodów wschodniej Ukrainy i zorientowana jest na Rosję.

Powracając do zagadnienia stosunku Rosji wobec Ukrainy i innych krajów posowieckich należy przypomnieć, że po upadku ZSRR w Moskwie wiele mówiono o *euforii wolności* itp., tłumacząc społeczeństwu rosyjskiemu zachodzące procesy polityczne jako dziecięcy wybryk. Wówczas wyrokowano, zwłaszcza w kontekście Ukraińców, że „przypęzną na kolanach”, by być wcielonymi do *macierzy ojczyzny*.

¹⁰ *Voyna Rossii protiv Ukrainy prevrashchayetsya v globalnuyu voynu* <<https://censor.net.u-a/news/359700/voyina-rossii-protiv-ukrainy-prevrashchaetsya-v-globalnoyu-voynu-jelche-nko/>> (01.12.2018).

¹¹ W. Baluk, *Ukraiński kryzys* - *grazhdanskaya ili „gibridnaya” voyna*, „Wschód Europy, Studia humanistyczno-społeczne”, 2015, nr 1(1), s. 19.

Tak się jednak nie stało i trzymający ster polityki rosyjskiej przystąpili do opracowania strategii niedopuszczenia całkowitego oderwania Ukrainy od Rosji, która w takim wypadku przestałaby pretendować nie tylko do supermocarstwa, ale również mocarstwa w wymiarze regionalnym. Mimo to, oczekiwania na akces Ukrainy do jakiegokolwiek sojuszu z Rosją zawiodły. Wówczas właśnie pojawił *russskij mir* i działania na rzecz niewypuszczenia Ukrainy z rosyjskiej strefy interesów narodowych. Ważną rolę w tych działaniach odegrała strategia obrony języka rosyjskiego na Ukrainie i interesów Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej (dalej: RCP) – dwóch jakże istotnych aspektów kształtujących i cementujących tożsamość cywilizacyjną¹².

Naszym zdaniem, Rosyjska Cerkiew Prawosławna mogłaby mieć prawo do działalności w Ukrainie pod własnym szyldem. Jednak jej działalność na Ukrainie ukrywana jest pod „parasolem” Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Patriarchatu Moskiewskiego (dalej: UCP PM).

Właśnie działania tego odłamu RCP na obszarze Ukrainy stanowią najważniejszy symbol obecności rosyjskiej w Ukrainie. UCP PM pretenduje na sterowania życiem elity politycznej i ludności Ukrainy. To właśnie dlatego jest ona uważana za kluczowy instrument miękkiej siły, stosowanej przez Rosję w akcjach informacyjnych przeciwko Ukrainie. Władze rosyjskie wykorzystują możliwości UCP PM oraz Związku Prawosławnych Obywateli Ukrainy dla wsparcia działań swoich zwolenników na Ukrainie oraz neutralizacji przeciwników rosyjskich inicjatyw integracyjnych. Istotnym czynnikiem, umożliwiającym skuteczne oddziaływanie UCK PM do końca pierwszej dekady XXI w. na społeczeństwo ukraińskie było jej dominujące stanowisko wśród wyznań religijnych Ukrainy. W pewnym momencie liczyła sobie ona 44 eparchii oraz blisko 11,5 tys. cerkiewnych ośrodków regionalnych. W tym czasie Ukraińska Cerkiew Prawosławna Patriarchatu Kijowskiego (dalej: UCP PK) posiadała blisko trzykrotnie mniej ośrodków w terenie¹³.

Obecnie sytuacja uległa diametralnej zmianie wskutek agresji rosyjskiej przeciwko Ukrainie. Badania socjologiczne pokazują, że na początku 2018 r. 42,6% wierzących prawosławnych przynależy do Patriarchatu Kijowskiego, natomiast do Moskiewskiego – 19%. Póki co nie oznacza to, iż UCP PM ostatecznie utraciła swój wpływ na wierzących Ukraińców. Przejście poszczególnych cerkwi do Patriarchatu Kijowskiego na razie nie nabrało charakteru masowego. Niedługo poznamy skutki decyzji Patriarchy Konstantynopolskiego,

---

¹² H. M. Perepelytsya, *op. cit.*

¹³ *The Humanitarian Dimension of Russian Foreign Policy Toward Georgia, Moldova, Ukraine and the Baltic States*, ed. G. Pelnēns, Riga 2009, pp. 278-279.

do którego zwróciły dwie z trzech Cerkwi Prawosławnych w Ukrainie, poparte przez Najwyższą Radę i Prezydenta Ukrainy. Prezydent Petro Poroszenko spotkał się z Bartłomiejem I i osobiście prosił go o ustanowienie kanoniczne Zjednoczonej Cerkwi Ukrainińskiej.

RCP, władze rosyjskie i ich zwolennicy na Ukrainie ostro protestują przeciwko rzekomej ingerencji władz świeckich w sprawy religijne. Wadym Nowynski, deputowany do Rady Najwyższej *Ukrany*, jeździł nawet z delegacją do prawosławnego metropolitywarszawskiego i całej Polski w Polsce *Sawy* z prośbą aby nie popierał on starań o autokefalię¹⁴.

Kolejnym obszarem rosyjskiej aktywności są zarzuty o chęć wyrugowania języka rosyjskiego ze sfery publicznej na Ukrainie. Istotnie, sieć szkół rosyjskojęzycznych w okresie po uzyskaniu niepodległości przez znacznie się uszczupliła. Ale jest to wynikiem naturalnego procesu powrotu Ukraińców do języka ojczystego, nie zaś wynikiem administracyjnej likwidacji rosyjskojęzycznego szkolnictwa.

Skala rosyjskich manipulacji uwidacznia się przez zastosowanie porównania - jeszcze w roku 1992 r. w podmoskiewskim Narofomińsku policja (wtedy - milicja) zlikwidowała jedyną na całą Rosję cerkiew Patriarchatu Kijowskiego. Przez pewien czas na terenie Federacji Rosyjskiej działały dwie ogólnokrajowe reprezentacje ukraińskie – Zjednoczenie Ukraińców Rosji i Ukraińska Autonomia Narodowo-Kulturalna. Obie organizacje zostały zlikwidowane w roku 2000 pod pretekstem niedopełnienia obowiązków rejestracyjnych (choć bardziej realnym powodem wydaje się zarzut, że prezes jednej z tych organizacji uczestniczył w obchodach rocznicy *Hołodomoru* na Ukrainie). W dzisiejszej atmosferze antyukraińskiej psychozy życie organizacyjne Ukraińców w Rosji napotyka na bardzo duże ograniczenia, pomimo że na terytorium Federacji Rosyjskiej mieszka – nawet według rosyjskich statystyk - od 2 do 2,5 mln Ukraińców (z kolei według danych Światowego Kongresu Ukraińców może Naprawdę ich tam, według obliczeń Światowego Kongresu Ukraińców, może mieszkać do 20 mln osób¹⁵.

Światowy Kongres Ukraińców ostro protestował przeciwko nowemu ciosowi zadanemu ukraińskiej mniejszości – likwidacji Biblioteki Literatury Ukraińskiej w Moskwie. Władze rosyjskie od lat szukały powodów by zlikwidować ośrodek kultury ukraińskiej w swojej stolicy, przeprowadzając ostre rewizje polityczne w Bibliotece i wydając wyrok na jej dyrektorkę. Zdaniem byłego

---

¹⁴ Wadym Nowynski, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wadym_Nowynski/> (01.12.2018).

¹⁵ A. Lozynski, *Uvaha, ukrayinofobiya!*, „Shlyakh peremoh”, 16.04.2018, s. 1.

prezydenta Światowego Kongresu Ukraińców Askolda Lozynskiego, protesty organizacji ukraińskich „potrzebują jednak poparcia państwa ukraińskiego”¹⁶.

Dla porównania – władze rosyjskie ostro reagują na jakiegokolwiek kroki władz ukraińskich skierowane przeciwko osobom prezentującym poglądy pro-rosyjskie i reprezentującym rosyjskie interesy. Np. 15.05.2018 Służba Bezpieczeństwa Ukrainy aresztowała Kirila Wyszyńskiego – dyrektora programu *RIA Nowosti - Ukraina* za prowadzenie antyukraińskiej działalności. Trwała ona od roku 2014, Wyszyński zaś otrzymywał za nią pieniądze nie tylko dla siebie, ale również na finansowanie rosyjskich struktur wywiadowczo-dywersyjnych na terytorium Ukrainy. Warto dodać na marginesie tej sprawy komentarz Władimira Putina, który żali się, że „od dawna nie widział, aby człowieka prześladowano za realizację obowiązków służbowych”¹⁷.

Usiłując przedstawić działania wojenne przeciwko Ukrainie jako wewnętrzny konflikt ukraiński Federacja Rosyjska odrzuca zarzut obecności rosyjskich wojskowych w Donbasie. Minister spraw zagranicznych Federacji Rosyjskiej Siergiej Ławrow niejednokrotnie podkreślał, że wojskowych rosyjskich na wschodzie Ukrainy nie ma, a Zachodowi brak dowodów w tej sprawie¹⁸. Taka narracja utrzymywana jest do dnia dzisiejszego, nawet pomimo takich enuncjacji jak wypowiedź Putina, który nieomal oficjalnie potwierdził obecność obywateli rosyjskich na wschodzie Ukrainy, którzy – jak powiedział – *z porywu serca pełnią swój obowiązek, dobrowolnie biorąc udział w akcjach wojskowych na południowym wschodzie Ukrainy*¹⁹.

Według danych brytyjskiego Królewskiego Zjednoczonego Instytutu Badań Obronnych, rosyjskie wojska obecne są w Donbasie od połowy lipca 2014 r. Najpierw były to grupy wywiadowcze oraz oddziały specjalne, zaś od sierpnia 2014 r. na terytorium Ukrainy operowało 10 zgrupowań taktycznych o liczebności od 3,5 do 6 tys. wojskowych. Na przełomie lat 2014/2015 w Donbasie znajdowało się 10 tys. żołnierzy rosyjskich z 55 jednostek armii rosyjskich²⁰. Według informacji ukraińskiego Centrum Operacji Antyterrorystycznej (obecnie - Operacji Sił Ograniczonych) do początku roku 2015 w Donbasie

---

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Putin otreagirowal na arest propagandista RIA Novosti-Ukraina Vyshinskogo*, <<http://www.facenews.ua/news/20ix/406892/>> (01.12.2018).

¹⁸ *Lavrov oproverg prisutstviye rossiyskikh voyennykh na Ukraine*, <<http://www.vz.ru/news/2014/11/8/714380.html>.20.01.2015/> (01.12.2018).

¹⁹ I.Sutyagin, *Russian forces in Ukraine*, Royal United Services Institute, <<https://rusi.org/publication/briefing-papers/russian-forces-ukraine/>> (01.12.2018).

²⁰ *Novyye ugrozy i yadernyy otvet: chto izmenilos v voyennoy doktrine Rossii*, <<http://tvzvezda.ru/news/forces/kontent/2014/12301322-510s.htm>> (01.12.2018).

jednocześnie działało od 15 do 20 tys. żołnierzy formacji nieregularnych i od 5 do 10 tys. wojskowych rosyjskich²¹.

Eksperti brytyjscy uważają, że Rosja prowadzi przeciwko Ukrainie wojnę według doktryny Walerija Gierasimowa. W styczniu 2013 r. ówczesny szef Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej przedstawił koncepcję prowadzenia wojny w wieku XXI, czyli wojny hybrydowej, w której znika różnica między pokojem, a wojną – wojny nie trzeba było wypowiadać i prowadzić według ustalonych przepisów²². W grudniu 2014 r. Gierasimow, przedstawiając nową doktrynę wojskową Federacji Rosyjskiej, zaznaczył, że „Sojusz Północnoatlantycki wykorzystuje wydarzenia na Ukrainie w celu dalszego przesuwania swojej infrastruktury wojskowej ku granicom Rosji. W Polsce, na Bałtyku, w akwenie mórz Czarnego i Bałtyckiego zwiększają swą liczebność lądowe, powietrzne i morskie siły Sojuszu”²³.

Eksperti generalnie są zgodni, że Federacja Rosyjska wspomogła separatystów nie tylko ochotnikami, bronią, ale i regularnymi jednostkami wojska. Rosja faktycznie stworzyła armię hybrydową, mogąc wykorzystywać ją do realizacji zadań taktycznych oraz strategicznych na kierunku ukraińskim i kaukaskim. Za cel taktyczny działań rosyjskich uważa się zamrożenie konfliktu *niskiej intensywności*, co miałoby zablokować przyłączenie Ukrainy do NATO i UE. Natomiast strategicznym celem Rosji jest włączenie Ukrainy do kontrolowanych przez siebie Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej oraz Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym. Innymi słowy, Rosja Władimira Putina nadal walczy z Zachodem o przetrwanie, uważając tereny byłego ZSRR za strefę wyłącznie swoich interesów²⁴.

Podsumowanie

Naszym zdaniem, Ukraina i Ukraińcy, jako społeczeństwo, stanęli przed trudnym wyborem. Czy Ukraina pozostanie naprawdę suwerennym niepodległym państwem? Czy też ma wrócić pod opiekę północno-wschodniego sąsiada, swego *starszego brata*?

²¹ *Kolichestvo boyevikov v zone ATO v pervyye prevysilo chislennost ukrainskikh voysk, Pashinskiy*, <<http://112.ua/obszczestvo/kolichestvo-boevikov-v-zonie-ato-v-pervyye-prevysilo-chislennost-ukrainskih-voysk-pashinskiy-171966.html>> (01.12.2018).

²² *Press-konferentsiya Putina 18 dekabrya: polnoye video*, <<http://news.bifmir.net/world/8-66080-Press-konferencija-Putina-18/>> (01.12.2018).

²³ I.Sutyagin, *op. cit.*

²⁴ W. Baluk, *op. cit.*, s.36.

Oderwaniu się Ukraińców od tej przysłowiowej opieki pomaga w dzisiejszej sytuacji agresja rosyjska przeciwko Ukrainie. Jednak wcale nie oznacza to, że wszystko ułoży się samo. Nikt za Ukraińców nie zbuduje samowystarczającego państwa. Z tego punktu widzenia czynnik ukraiński wydaje się decydujący. Społeczeństwo ukraińskie musi się zjednoczyć wokół jednego ogólnonarodowego celu. Niestety, jest to wciąż kwestia przyszłość. Obecnie społeczeństwo ukraińskie jest podzielone według starej rosyjskiej nomenklatury na *Ukraińców* i *Małorusów*. Rosja próbuje przekonywać, że większość Ukraińców to właśnie *Małorusy*. Czy jest tak w rzeczywistości? Z pewnością nie. Aczkolwiek odetek owych *Małorusów* jest na Ukrainie zauważalny – od znikomego na zachodzie do znacznego na wschodzie.

Właśnie to rozdarcie społeczeństwa daje do rąk Rosji atut w grze o Ukrainę. Obecne władze ukraińskie póki co, delikatnie mówiąc, słabo zwalczają agenturę rosyjską we własnym kraju. Także mentalny kompleks małorosyjskości skłania do popierania Rosji – z jednej strony ze względu na interesy ekonomiczne ukraińskich elit, z drugiej strony zaś ze względu na tradycyjnie zakodowany w świadomości społecznej obraz Rosji jako państwa nie będącego politycznym wrogiem Ukrainy.

Aby rozwiązać ten problem naszym zdaniem należy przede wszystkim:

- wyeliminować ze świadomości społecznej Ukraińców kompleks *młodszego brata* i uświadomić stałe niebezpieczeństwo ze strony Rosji dla istnienia Ukrainy jako państwa i i dla bytu narodu ukraińskiego;
- pokonać własną słabość i izolację poprzez wejścia do cywilizacyjnej przestrzeni euroatlantyckiej lub stworzenia nowej inicjatywy (np. współpracy bałtycko-czarnomorskiej);
- likwidować system oligarchijno-kleptokratyczny na Ukrainie, stanowiący czynnik zbliżenia z Rosją.

BIBLIOGRAFIA:

- ✓ Baluk W., *Ukrainskiy krizis» - grazhdanskaya ili „gibridnaya” voyna*, „Wschód Europy, Studia humanistyczno-społeczne”, 2015, nr 1(1)
- ✓ Dugin A., *Rossiya obyazana prinyat vyzov Zapada*, <<http://www.youtube.com-watch?v=7DZNQUxd6Rg/>> (01.12.2018).
- ✓ *Lavrov oproverg prisutsviye rossiyskikh voyennykh na Ukraine*, <<http://www.vz.ru/news/2014/11/8/714380.html.20.01.2015/>> (01.12.2018).

- ✓ *Kolichestvo boyevikov v zone ATO v pervyye prevysilo chislennost ukrainskikh voysk*, <<http://112.ua/obszczestvo/kolichestvo-boevikov-v-zonie-ato-vpervyye-prevysilo-chislennost-ukrainskikh-voysk-pashinskiy-171966.html/>> (01.12.2018).
- ✓ Lozynskiy A., *Uvaha, ukrayinofobiya!*, „Shlyakh peremoh”, 16.04.2018, s. 1.
- ✓ *Novyye ugrozy i yadernyy otvet: chto izmenilos' v voyennoy doktrine Rossii*, <<http://tvzvezda.ru/news/forces/kontent/2014/12301322-510s.htm/>> (01.12.2018).
- ✓ *Perepelytsya H.M., Ukrayina-Rosiya: Viyna v umovakh spivisnuvannya*, Kyiv 2015
- ✓ *Press-konferentsiya Putina 18 dekabrya: polnoye video*, <<http://news.bifmir.net/world/866080-Press-konferencija-Putina-18/>> (01.12.2018).
- ✓ *Putin otreagiroval na arest propagandista RIA Novosti-Ukraina Vyshinskogo*, <<http://www.facenews.ua/news/20ix/406892/>> (01.12.2018).
- ✓ Sutyagin I., *Russian forces in Ukraine*, Royal United Services Institute, <<https://rusi.org/publication/briefing-papers/russian-forces-ukraine/>> (01.12.2018).
- ✓ *Russkij Mir*, <<https://ruskiymir.ru/>> (01.12.2018).
- ✓ *The Humanitarian Dimension of Russian Foreign Policy Toward Georgia, Moldova, Ukraine and the Baltic States*, ed. G. Pelnēns, Riga 2009
- ✓ Tishkov W. A., *Russkiy mir: smysl i strategii*, „Strategiya Rossii”, 2017, No 7
- ✓ *Voyna Rossii protiv Ukrainy prevrashchayetsya v globalnuyu vojnu* <<https://censor.net.ua/news/359700/voyina-rossii-protiv-ukrainy-prevrashchaetsya-v-globalnoyu-voynu-jelchenko/>> (01.12.2018).
- ✓ *Wadym Nowynski*, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wadym_Nowynski/> (01.12.2018).